

załącznik do uchwały nr L.422.2013
Rady Miasta Zielona Góra
z dnia 28 maja 2013 r.

**ZIELONOGÓRSKI PROGRAM DZIAŁAŃ NA
RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W LATACH 2013-2020**

Wstęp

Program z obszaru działań na rzecz osób niepełnosprawnych, stanowi wykonanie obowiązku uchwalenia i realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych zawartego w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Tworzenie lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych jest zatem istotnym i koniecznym elementem w życiu każdego samorządu. Zadania z dziedziny integracji społecznej osób niepełnosprawnych w głównej mierze są realizowane przez organy samorządu terytorialnego na szczeblu gminy i powiatu. To właśnie na tym poziomie dochodzi do realnego rozpoznania potrzeb mieszkańców oraz analizy możliwości rozwiązywania ich problemów wynikających z niepełnosprawności. Potrzeb jest wiele, stąd powstaje konieczność systematyzacji zadań samorządu Miasta Zielona Góra w zakresie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zielonogórski Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2013-2020 Miasta Zielona Góra, zwany dalej Programem Działań, swoimi celami i zadaniami wpisuje się w Strategię Rozwoju Miasta Zielona Góra do roku 2020, przyjętą uchwałą nr XXXI.241.2012 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 24 kwietnia 2012 r. Cele określone w Programie Działań adresowane są przede wszystkim do niepełnosprawnych mieszkańców i ich rodzin ale w swych uniwersalnych założeniach obejmują wszystkich mieszkańców Zielonej Góry. Niniejsze wytyczne dotyczą sfery integracji społecznej, zawodowej, a także medycznej, więc obejmują działania mające na celu możliwie najszersze włączenie osób niepełnosprawnych do aktywnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia naszego miasta.

Codziennym wyzwaniem dla osób niepełnosprawnych jest zmaganie się z wszelkiego rodzaju barierami: architektonicznymi, technicznymi, transportowymi i informacyjnymi. Natomiast zadaniem samorządu lokalnego jest stworzenie warunków do aktywnego oraz pełnego życia dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich deficytów psychofizycznych. Wiele działań podejmowanych na rzecz wyrównania szans osób z niepełnosprawnościami nie uwzględnia rzeczywistych potrzeb i możliwości tej grupy. Wciąż mówi się o „opiece nad osobami niepełnosprawnymi” i o „podopiecznych”. Nadal zbyt często opinia publiczna, pracodawcy, a nawet rodzice dorosłych osób z niepełnosprawnościami uważają, że są one niezdolne do podejmowania decyzji i prowadzenia samodzielnego – na miarę ich możliwości – życia. Niniejszy dokument ma charakter interdyscyplinarny i obejmuje swym zakresem wszystkie dziedziny aktywności społecznej, w których mogą i powinny uczestniczyć osoby niepełnosprawne, takie jak: edukacja, praca zawodowa, kultura, sport, działalność społeczna, polityczna, artystyczna i inne. Koniecznym i niezbędnym warunkiem dla jego sukcesu jest rzeczywista współpraca wszystkich zainteresowanych instytucji i podmiotów oraz środowisk.

Tworzenie Programu Działań opierało się zarówno na konsultacjach społecznych, jak i wnioskach oraz rekomendacjach płynących z badań społecznych a przede wszystkim na dotychczas realizowanych działaniach miasta na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez m.in. realizacje

programu, który obejmował lata 2009 -2012. Konstrukcja Programu Działań oparta jest w odniesieniu do licznych programów i strategii międzynarodowych, krajowych, regionalnych czy też lokalnych. Najważniejsze z nich zostały wyszczególnione w tym dokumencie.

Program Działań opiera się na założeniu, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samostanowienia, aktywnego i godnego życia, w tym do korzystania z praw i wywiązywania się z obowiązków ustanowionych dla wszystkich obywateli. Poszanowanie prawa osób z niepełnosprawnościami do samostanowienia wiąże się z zasadą wyrównywania szans, czyli dostarczania przez państwo, samorząd, instytucje publiczne i niepubliczne usług społecznych w taki sposób, aby były powszechnie dostępne dla wszystkich obywateli, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Dostępność usług, działań, informacji powinna być zagwarantowana w uchwałach Rady Miasta, zarządzeniach Prezydenta, które dotyczą jakości życia mieszkańców Zielonej Góry (lokalne programy, strategie). Proces wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami powinien obejmować podejmowanie decyzji, projektowanie rozwiązań, ich wdrażanie i ewaluację. W związku z tym realizacja Programu Działań musi opierać się na ścisłej współpracy komórek organizacyjnych urzędu i miejskich jednostek organizacyjnych zawiadujących wieloma różnymi obszarami funkcjonowania mieszkańców – od zdrowia oraz pomocy i polityki społecznej przez edukację, sport, kulturę po mieszkalnictwo, infrastrukturę i architekturę. Wymaga to wprowadzenia efektywnych mechanizmów wymiany informacji oraz podejmowania decyzji. Warto zauważyć, że wiele rozwiązań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami jest przydatna dla dużo większej części społeczności – rodziców i opiekunów dzieci z wózkami czy osób w podeszłym wieku.

Interdyscyplinarność w planowaniu i wdrażaniu działań powinna także uwzględniać rozwiązania i działania podejmowane przez organizacje pozarządowe pracujące na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Partnerska współpraca władz samorządowych z organizacjami pożytku publicznego w istotny sposób wzbogaca miejską ofertę usług dla tych grup mieszkańców. Konieczne jest stosowanie zasad współpracy finansowej i pozafinansowej z organizacjami pozarządowymi, w tym powierzanie i wspieranie wykonywania zadań publicznych oraz uspołecznienie procesu monitorowania realizacji i aktualizowania Programu Działań po jego przyjęciu poprzez różne formy dialogu społecznego, np. spotkania dyskusyjne z różnymi grupami i środowiskami (fora), przedstawienie pisemnych opinii organizacji lub osób uznanych za autorytety w sprawie, badania opinii publicznej (sondaże internetowe, ankietowanie).

I. Zielonogórski Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2013-2020 - jego ramy prawne i strategiczne

Programy i dokumenty na szczeblu lokalnym:

1. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Zielona Góra na lata 2012-2020 (uchwała nr XXXIX.314.2012 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 20 listopada 2012 r.)

Cel Główny

Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia i rozwoju mieszkańców Miasta Zielona Góra w sferze ekonomicznej i społecznej poprzez przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu

Cele operacyjne:

- wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnianiu swoich funkcji,
- zwiększenie dostępu do istniejących form pomocy oraz realizatorów wsparcia osób i rodzin,
- wspieranie osób bezrobotnych w zwiększaniu szans na rynku pracy,
- budowanie systemu pomocy osobom bezdomnym,
- wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w integracji ze środowiskiem,
- stworzenie systemu ochrony zdrowia psychicznego.

2. Strategia Rozwoju Miasta Zielona Góra na lata 2012-2022 (uchwała nr XXXI.241.2012 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 24 kwietnia 2012 r.)

Cel strategiczny

- rozwój mieszkalnictwa wielorodzinnego, komunalnego, socjalnego i społecznego.

Cele operacyjne:

- zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców Zielonej Góry,
- rozwój budownictwa socjalnego, komunalnego i społecznego.

Cel strategiczny

- rozwój komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej, budowa parkingów.

Cele operacyjne:

- usprawnienie układu komunikacyjnego na terenie Miasta Zielona Góra,
- poprawa jakości i konkurencyjności transportu miejskiego,
- nowatorskie rozwiązania komunikacyjne.

Cel strategiczny

- rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego, w tym szczególnie zawodowego i kształcenia ustawicznego, poprawa jakości kształcenia

Cele operacyjne:

- poprawa infrastruktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego,
- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców,
- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- podwyższenie standardów funkcjonowania szkół,
- twórcze kształcenie.

Cel strategiczny

- Zielona Góra centrum kulturalnym i sportowym regionu

Cele operacyjne:

- osiągnięcie przez Zieloną Górę statusu centrum kulturalnego w regionie poprzez poszerzenie -oraz profesjonalizację oferty kulturalnej miasta,
- powszechny dostęp do uczestnictwa w kulturze,
- rozwój i modernizacja bazy sportowej,
- pobudzanie i wspieranie lokalnych środowisk twórczych,
- edukacja kulturalna na wszystkich szczeblach szkolnictwa.

Cel strategiczny

- tworzenie warunków do rozwijania aktywności obywatelskiej, uspołecznienie procesu planowania.

Cele operacyjne:

- wzmocnienie sektora pozarządowego,
- wzmacnianie obywatelskich inicjatyw, wspieranie działań gwarantujących udział mieszkańców,
- wprowadzanie do przestrzeni publicznej elementów symbolicznych, punktów odniesienia, nawiązujących do historii, tradycji,
- budowa relacji wzajemności między miastem a społecznościami obywatelskim,
- wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- wspieranie poczucia tożsamości terytorialnej (Ja – młody zielonogórzanin, Ja – młody Lubuszanin) wśród dzieci i młodzieży,
- wzmocnienie relacji instytucji miejskich z organizacjami pozarządowymi.

Cel strategiczny

- ochrona społeczna mieszkańców.

Cele operacyjne:

- ograniczenie problemów społecznych występujących na terenie miasta takich jak: ubóstwo, marginalizacja, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność oraz wielu innych kształtujących trudną życiową sytuację jednostki,
- aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem,
- programy profilaktyczne, prozdrowotne, ogólnospołeczne, szkolne.

Programy na szczeblu regionalnym

1. Wojewódzki Program Integracji Społecznej Osób Niepełnosprawnych (uchwała Nr XLV/432/2009 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 21 grudnia 2009 roku)

Cel główny

Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu

Cele operacyjne:

- wzrost poziomu wykształcenia oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych poprzez działania na rzecz ich aktywizacji zawodowej,
- doskonalenie profilaktyki oraz systemów wsparcia skierowanych do osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin,
- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i urbanistycznych,
- kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych i problematyki niepełnosprawności,
- wypracowanie skutecznych działań w zakresie zapobiegania inwalidztwu i innym dysfunkcjom organizmu,
- aktywne zaangażowanie organizacji pozarządowych w kreowaniu polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin

2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego do roku 2020 (uchwała Nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 roku)

Cel strategiczny

Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa

Cele operacyjne:

- 2.1. Podniesienie jakości kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym,
- 2.3. Dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE,
- 2.4. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- 2.5. Wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- 2.6. Ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.

3. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013 (uchwała nr XXIX/212/2005 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 25 kwietnia 2005 roku)

Cel główny I.

Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży

Cel operacyjny I. 1.

Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich pomocy socjalnej.

Cel operacyjny I. 2.

Zwiększenie dostępu do różnych form edukacji, dóbr kultury, kultury fizycznej.

Cel operacyjny I. 3.

Zapewnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dostępu do edukacji i rehabilitacji.

Cel operacyjny I. 4.

Promocja zdrowia.

Cel główny II.

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem

Cel operacyjny II. 1.

Zwiększenie dostępu do różnych form edukacji, dóbr kultury, kultury fizycznej.

Cel operacyjny II. 2.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Cel operacyjny II. 3.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz ich integracja ze społeczeństwem.

Cel główny III.

Doskonalenie systemu wsparcia społecznego

Cel operacyjny III. 1.

Wspieranie samorządów lokalnych w zapewnianiu usług opiekuńczych.

Cel operacyjny III. 2.

Wspieranie samorządów lokalnych w realizacji zadania w zakresie doskonalenia systemu rehabilitacji społecznej i tworzenia systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny III. 3.

Wspieranie samorządów lokalnych w zakresie tworzenia i realizacji programów reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Cel główny IV.

Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Cel operacyjny IV. 1.

Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel operacyjny IV. 2.

Promowanie aktywności obywatelskiej.

Cel operacyjny IV. 3.

Zapobieganie dyskryminacji, ksenofobii, rasizmowi i związanej z nimi nietolerancji.

Cel operacyjny III. 4.

Doskonalenie zawodowe służb społecznych.

Dokumenty i programy na szczeblu krajowym

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art.69 konstytucji nakłada na władze publiczne obowiązek udzielania osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej

2. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 r.

(uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej M. P. z 1997 r., Nr 50, poz. 475)

Program nawiązuje do następujących deklaracji Sejmu zawartych w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych:

- dostęp do wczesnej diagnostyki,

- nauka w szkołach wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również korzystanie ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,

- pomoc psychologiczna, pedagogiczna i inna pomoc specjalistyczna umożliwiająca rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- praca na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystanie z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- życie w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
 - dostęp do urzędów i obiektów użyteczności publicznej,
 - swobodne przemieszczanie się i powszechne korzystanie ze środków transportu,
 - dostęp do informacji,
- pełne uczestnictwo w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do zainteresowań i potrzeb.

3. Krajowy Program Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008 – 2010 (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2008 r.)

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- działanie 2.4.1. Rozwój ekonomii społecznej,
- działanie 2.4.3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych).

4. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 września 2005 r.)

Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.

Priorytet 2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.

Priorytet 3. Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Priorytet 6. Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych.

5. Krajowa Strategia Zatrudnienia na lata 2007 – 2013 (zaakceptowana przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r.)

Priorytet 1. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności.

Priorytet 2. Rozwój kształcenia ustawicznego i poprawa jakości edukacji.

Priorytet 4. Aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Priorytet 5. Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy.

6. Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007 – 2013 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 2 sierpnia 2005 r.):

Działanie 5.1. Rozbudowa systemu wczesnego wspomagania.

Działanie 5.3. Nowy model funkcjonowania szkoły.

Działanie 5.7. Usuwanie barier utrudniających dostęp do edukacji osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Działanie 5.1.1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do doradztwa i poradnictwa wychowawczo-zawodowego.

Działanie 5.1.2. Współpraca instytucji edukacyjnych z pracodawcami.

Działanie 5.1.4. Kształcenie ustawiczne zintegrowane z tradycyjnym systemem edukacyjnym.

Dokumenty międzynarodowe

- 1. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych** (Rezolucja 61/106) - przyjęta wraz z Protokołem fakultatywnym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 13 grudnia 2006 r.
- 2. Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych** (Rezolucja 48/96) – przyjęte podczas 48 sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w dniu 20 grudnia 1993 r. w zakresie: wstępnych warunków równoprawnego uczestnictwa, kluczowych obszarów równoprawnego uczestnictwa, działań wdrożeniowych (z perspektywy samorządu lokalnego).
- 3. Zalecenie nr Rec (2006)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich. Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych**

w społeczeństwie: Podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006 – 2015 (przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 5 kwietnia 2006 podczas 961 posiedzenia zastępców ministrów) w zakresie głównych kierunków działań oraz aspektów przekrojowych.

4. **Rezolucja Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich, zebranych w Radzie z dnia 17 marca 2008 r.** w sprawie sytuacji osób niepełnosprawnych w Unii Europejskiej.
5. **Deklaracja z Salamanki oraz wytyczne dla działań w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych** przyjęte przez Światową konferencję dotyczącą specjalnych potrzeb edukacyjnych: Dostęp i jakość, Salamanka, Hiszpania, 7-10 czerwca 1994 r., UNESCO 1994 r.
6. **Dyrektywa Rady Unii Europejskiej 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r.** ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy.

II. Charakterystyka aktualnych zasobów miasta

Oto krótka charakterystyka naszego miasta i jego aktualne zasoby dzięki, którym realizowana jest pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych zarówno na różnym poziomie życia ze względu na wiek jak i również w różnych jego dziedzinach

Szacunkowe określenie liczby osób niepełnosprawnych

W 2002 r. w Polsce żyło 5 mln 475 tys. osób niepełnosprawnych, w tym około 4 mln 450 tys. osób z niepełnosprawnością określoną prawnie, tj. posiadających aktualne orzeczenie wydane przez uprawniony do tego organ¹. Według danych uzyskanych podczas Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r., Zieloną Górę zamieszkiwało 118 293 osoby, w tym 21 647 osób z niepełnosprawnością określoną prawnie i biologiczną (19 266 osób posiadało orzeczoną niepełnosprawność). Oznacza to, że w 2002 r. osoby z niepełnosprawnościami stanowiły ponad 18% mieszkańców Zielonej Góry. W roku 2012 w mieście Zielona Góra zamieszkiwało 119 219 osób. Rok 2002 jest tutaj przywoływany jako punkt odniesienia z uwagi na fakt, że właśnie wtedy po raz ostatni badano tak wnikliwie ludność pod kątem niepełnosprawności.

Od 2008 r. wdrażany jest w Polsce Elektroniczny System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN), co oznacza, że dopiero za kilka lat będzie możliwe precyzyjne określenie liczby osób z niepełnosprawnościami. System EKSMOoN wymaga także zmian w zakresie zbierania danych dotyczących sytuacji socjalnej osób niepełnosprawnych, aby było możliwe wykorzystywanie tych informacji w procesie planowania działań lokalnych na rzecz tej grupy mieszkańców.

W latach 2009 – 2012 wydano w Zielonej Górze 12 506 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, największą grupę stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tab. 1. Porównanie liczby złożonych wydanych orzeczeń w latach 2009 – 2012²

	2009	2010	2011	2012
Liczba wydanych orzeczeń ogółem, w tym:	2 602	3 677	3 107	3 120
- liczba orzeczeń osób do 16 r. ż.	193	251	197	250
- liczba orzeczeń osób pow. 16 r. ż.	2 409	3 426	2 910	2 870

W 2012 r. orzeczenia osób do 16 roku życia stanowiły blisko 10% wszystkich wydanych orzeczeń. Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności w tej grupie wiekowej oznaczono symbolem 07-S (choroby układu oddechowego i krążenia – 66, co stanowi 27,96%) oraz 11-I (inne w tym schorzenia : endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego – 30, 12,71%).

W odniesieniu do przyczyn niepełnosprawności w przypadku osób powyżej 16 r. ż., najwięcej

¹ Za: „Osoby niepełnosprawne oraz ich gospodarstwa domowe 2002. Część I Osoby niepełnosprawne”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, październik 2003.

² Źródło: Informacja o realizacji zadań Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2009-2012 r.

orzeczeń wydawanych jest dla osób z upośledzeniem narządu ruchu (05-R 1 194), osób z chorobami układu oddechowego i krążenia (07-S 389). Przyczyny niepełnosprawności oznaczane w orzeczeniach określone są na podstawie rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej³. Na potrzeby orzecznictwa przyczyny chorobowe niepełnosprawności zostały pogrupowane w 12 głównych kategorii, które są bardzo szerokie. W związku z tym dane dotyczące przyczyn niepełnosprawności nie w pełni miarodajnie opisują strukturę rodzajów niepełnosprawności, bowiem stanowią zbyt szeroką kategorię, nie odnoszącą się do poszczególnych przyczyn chorobowych.

Tab. 2. Liczba i cel przyjętych w 2012 r. wniosków o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności⁴

Lp.	Cel złożenia wniosku	osoby do 16 r. ż.	osoby pow. 16 r. ż.
1	Odpowiednie zatrudnienie	0	2 857
2	Szkolenie	0	10
3	Uczestnictwo w WTZ	0	34
4	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne	0	426
5	Korzystanie z wsparcia środowiskowego (usługi socjalne, opiekuńcze, rehabilitacyjne, zasiłki)	0	2 095
6	Zasiłek stały	9	0
7	Zasiłek pielęgnacyjny	193	1 142
8	Korzystanie z karty parkingowej	0	352
9	Inne	0	84
	Razem	193	7 000

Cel wystąpienia o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności wskazuje składający wniosek; możliwe jest określenie kilku celów, z zaznaczeniem celu głównego, który jest statystycznie uwzględniony w powyższej tabeli.

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (do roku 2012 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności) wydaje orzeczenia do celów pozarentowych. Na podstawie tego dokumentu można ubiegać się m.in. o świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, odpowiednie ulgi i uprawnienia.

Charakteryzując nasze miasto po kolei przedstawiamy placówki, które funkcjonują na poszczególnych etapach życia mieszkańca Zielonej Góry czyli od momentu narodzin aż do późnej starości

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci

³ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., Nr 139, poz. 1328 z późn. zm.); Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 162 z późn. zm.)

⁴ Źródło: Informacja o realizacji zadań Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2012 r.

Wczesne wspomaganie rozwoju (WWR) to kompleksowa pomoc udzielana małemu dziecku oraz jego rodzinie, która na celu pobudzenie rozwoju psychoruchowego i społecznego dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole. Jeśli rozwój dziecka jest nieprawidłowy, rodzice powinni zgłosić się do rejonowej poradni psychologiczno-pedagogicznej o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. z 2009 r., Nr 23, poz. 133) w ramach wczesnego wspomagania rozwoju ustalane są kierunki i harmonogram pracy z dzieckiem i jego rodziną, nawiązywana jest współpraca z podmiotem leczniczym i/lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy. Stosownie do potrzeb opracowywany jest, a następnie realizowany, indywidualny program wczesnego wspomagania dziecka i jego rodziny, prowadzi się ocenę postępów dziecka oraz analizuje skuteczność udzielanej pomocy, wprowadza się zmiany w programie pracy z dzieckiem oraz planuje dalsze działania. Wsparcie otrzymują także rodzice małego dziecka (wsparcie psychologiczne, doradztwo w zakresie przystosowania warunków środowiska domowego oraz instruktaż, konsultacje i porady dotyczące pracy z dzieckiem).

W Zielonej Górze jest to realizowane przez Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Promyk” oraz Poradnię Psychologiczno Pedagogiczną.

Edukacja

Zgodnie z zapisami prawa oświatowego każdemu dziecku ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnemu, tworzy się warunki niezbędne do rozwoju, dostosowując treści, metody i organizację nauczania do możliwości psychofizycznych dzieci oraz zapewnia możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W Zielonej Górze funkcjonują obecnie cztery przedszkola z oddziałami integracyjnymi prowadzonymi przez miasto oraz dwa prowadzone przez instytucje niepubliczne a mianowicie Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety oraz Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym „Dalej Razem”.

Edukacja szkolna dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizowana jest w Zespole Szkół Specjalnych nr 1, w ramach którego funkcjonuje: szkoła podstawowa, gimnazjum, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna oraz szkoła specjalna przysposabiająca do pracy. Oprócz tego istnieją cztery szkoły podstawowe w oddziałami integracyjnymi, jedno gimnazjum oraz liceum.

Placówki prowadzone dla dorosłych osób niepełnosprawnych

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi (opiekuńcze, specjalistyczne) świadczone w ośrodku wsparcia. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej (art. 51) ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, w którym mogą być prowadzone miejsca całonocne celem zapewnienia pobytu okresowego.

Na terenie Zielonej Góry istnieje sieć wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Bardzo istotną rolę w przywracaniu osób niepełnosprawnych do życia społecznego pełnią warsztaty terapii zajęciowej

(WTZ). W naszym mieście funkcjonują trzy takie placówki i są one prowadzone przez Spółdzielnię Inwalidów „Rehabilitacja” oraz Katolickie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Do zadań WTZ należy prowadzenie zajęć usprawniających, nauka ról społecznych oraz funkcjonowania w relacjach z innymi, poprzez ćwiczenia m.in. planowania, komunikowania się, asertywności i podejmowania decyzji. Ponadto warsztaty mają na celu rozwijanie umiejętności zawodowych uczestników, umożliwiających im w przyszłości podjęcie zatrudnienia. Uczestnikami zajęć w warsztatach terapii zajęciowej mogą być osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, w którym zalecono uczestnictwo w tej formie rehabilitacji. Podstawą prowadzenia warsztatów terapii zajęciowej są pracownie. W Zielonej Górze to przede wszystkim pracownie ceramiczna, plastyczna, gospodarstwa domowego, rękodzieła artystycznego, komputerowa,

Uczestnikami WTZ-ów jest 80 osób. Warsztaty Terapii Zajęciowej są finansowane w 90% przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a w 10% przez miasto Zielona Góra. Dodatkowo miasto prowadzi w ramach Centrum Usług Opiekuńczych ośrodek terapii zajęciowej „Arkadia” dla 25 uczestników.

Innym rodzajem placówek, których celem jest rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych, są środowiskowe domy samopomocy (ŚDS). To jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które funkcjonują na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Miejsce w nich znajdują:

- osoby przewlekłe psychicznie chore,
- osoby upośledzone umysłowo w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osoby z lekkim upośledzeniem umysłowym, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne,
- osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczane do zaburzeń psychicznych, z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych.

Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem zleconym z zakresu administracji państwowej. Z pobytu w ŚDS mogą korzystać osoby przewlekłe psychicznie chore lub z głęboką niepełnosprawnością intelektualną oraz osoby z lekką niepełnosprawnością, wówczas gdy oprócz niepełnosprawności intelektualnej występują inne sprzężone zaburzenia. Działania tych placówek zmierzają do poprawy funkcjonowania społecznego, budowania sieci wsparcia oraz nauczania i rozwijania umiejętności samopomocowych.

Środowiskowe domy samopomocy organizują dla swoich uczestników treningi umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej (np. samodzielne mycie się, jedzenie, ubieranie się), treningi umiejętności społecznych i interpersonalnych (np. nauka umiejętności współpracy, komunikowania się, odpowiedzialności), treningi umiejętności spędzania czasu wolnego (np. czytanie, gry sportowe i towarzyskie, wybrane audycje radiowe i telewizyjne, imprezy kulturalne). Placówki te prowadzone są w dwóch typach – typ A dla osób chorych psychicznie i typ B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W Zielonej Górze funkcjonują 2 Środowiskowe Domy Samopomocy, w tym jeden typu A i 1 typu B prowadzone przez miasto. Na dzień 31 grudnia 2012 r. w **Środowiskowym Domu Samopomocy nr 1** w Zielonej Górze przebywało 28 osób. Uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy to osoby chore psychicznie, w większości z rozpoznaniem schizofrenii lub zespołów pokrewnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy nr 2 w Zielonej Górze przy ul. Witebskiej 2 jest placówką wsparcia dziennego typu B adresowaną do osób w wieku od 18. roku życia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym, a także lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia sprzężone, zwłaszcza neurologiczne.

Na koniec grudnia 2012r. do placówki uczęszczało 14 osób (M:7, K:7) (aktualnie stan uczestników zwiększył się do 15) .

Specyficzny rodzaj działalności prowadzi Centrum Usług Opiekuńczych w Zielonej Górze, który funkcjonuje od dnia 01 stycznia 1994 r. Jest placówką pomocowo-opiekuńczą, której zadaniem jest wykonywanie zadań gminy wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Jednostka finansowana jest przez budżet miasta, a jej przychodami są opłaty za usługi opiekuńcze i usługi pralnicze uiszczane przez osoby z nich korzystające. Mogą nimi być również dobrowolne wpłaty i darowizny.

Obszarem działania jednostki jest miasto Zielona Góra, a przedmiotem udzielanie pomocy socjalnej: ludziom potrzebującym, emerytom, inwalidom, osobom obłożnie chorym, rodzinom wielodzietnym i patologicznym, bezrobotnym i bezdomnym.

W ramach Centrum Usług Opiekuńczych prowadzone są dwa Domy Dziennego Pobytu, dla potrzeb starszych mieszkańców naszego miasta. Dom przy ulicy Reja przeznaczony jest dla osób starszych, Dom Dziennego pobytu na os. Pomorskim obejmuje dodatkowo opieką osoby dotknięte chorobą Alzheimera.

W Zielonej Górze brak aktualnie hostelu dla osób niepełnosprawnych wymagających czasowej opieki a także mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej (art. 53) mieszkania chronione mogą być przeznaczone dla osób niepełnosprawnych (w szczególności z zaburzeniami psychicznymi), które potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług świadczonych przez instytucję całodobowej opieki. Pobyt w mieszkaniu tego typu ma przygotować te osoby do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępować pobyt w placówce całodobowej. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną – oznacza to, że osoba tam mieszkająca powinna mieć możliwość uczestniczenia w życiu społecznym, kontynuowania nauki, aktywizacji zawodowej, podjęcia pracy itd. Stan zaspokojenia potrzeb w zakresie okresowego całodobowego pobytu w ośrodkach wsparcia oraz w mieszkaniach chronionych wymaga pogłębionej analizy i oceny, które staną się podstawą do zbudowania w Zielonej Górze spójnej koncepcji świadczenia tego rodzaju usług pomocy społecznej.

Ogniwem zamykającym niejako tych wszystkich wymienionych powyżej usług jest prowadzenie przez Miasto Zielona Góra całodobowej opieki w 2 domach pomocy społecznej z 260 miejscami.

Dużą część zadań na rzecz indywidualnej pomocy dla osób niepełnosprawnych realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS), który w ramach dofinansowań ze środków PFRON realizuje

zadania z rehabilitacji społecznej natomiast Powiatowy Urząd Pracy w ramach rehabilitacji zawodowej. W ramach rehabilitacji społecznej dofinansowywane jest: funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej, uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacja barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych, zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Od połowy roku 2012 MOPS jest realizatorem programu „Aktywny Samorząd”, który obejmuje pomoc przede wszystkim dla osób z upośledzeniem narządów ruchu i wzroku.

Powiatowy Urząd Pracy w ramach rehabilitacji zawodowej dofinansowuje m.in. zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, udzielanie osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy.

Dodatkowo Miasto Zielona Góra, dzięki istniejącemu od 2005 roku Centrum Integracji Społecznej realizuje program adresowany do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, do których należą także osoby niepełnosprawne znajdujących się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. CIS realizuje reintegrację zawodową i społeczną prowadzi zajęcia społeczne, które kształcą umiejętności pozwalające na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych, zajęcia zawodowe, podczas których uczestnicy nabywają umiejętności zawodowe i przechodzą przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych, prowadzi naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem oraz uczy umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

W Zielonej Górze działa blisko 40 organizacji pozarządowych, których działania są skierowane do osób z różnego typu niepełnosprawnościami a także ich rodzin. Stopień ich zaangażowania jest bardzo zróżnicowany. Obok organizacji, które prowadzą placówki służące określonym osobom niepełnosprawnym realizującym edukację, rehabilitację medyczną, rehabilitację zawodową, są organizacje o charakterze wyłącznie informacyjno towarzyskim mającym na celu integrację o charakterze przede wszystkim społecznym

Urząd Miasta w ramach konkursów wspiera organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, które otrzymały w roku 2012 dofinansowanie na łączną wartość 418 500,00 zł, (w 2011 było to 319 700,00 zł, w 2010 198 000,00 zł)

Organizacje pozarządowe ze swymi nowatorskimi programami i profesjonalną kadrą stanowią ważne ogniwo w realizacji działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców naszego miasta wspierają i współrealizują politykę samorządu.

III. Cele strategiczne i cele szczegółowe

Wizja (cel horyzontalny):

Zbudowanie miasta otwartego i dostępnego dla wszystkich mieszkańców Miasta Zielona Góra. Pełne uczestnictwo środowiska osób z niepełnosprawnością oraz stworzenie warunków integracji i aktywnego udziału niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Zielona Góra w życiu społecznym i zawodowym.

Cele strategiczne:

1. Tworzenie systemu informacji dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin mające na celu poprawę jakości ich życia.
2. Wyrównywanie szans w zakresie dostępu do edukacji osób niepełnosprawnych.
3. Tworzenie dla osób niepełnosprawnych warunków do uczestniczenia w rynku pracy.
4. Rozwój i wzmocnienie potencjałów rozwojowych osób niepełnosprawnych umożliwiających pokonywanie barier i trudności oraz samodzielne pełnienie ról społecznych.
5. Niwelowanie i likwidowanie barier na drodze do integracji społecznej.
6. Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form udziału i aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.
7. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji.

IV. Zadania do realizacji

Cel 1

Tworzenie systemu informacji dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin mające na celu poprawę jakości ich życia.

Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania

Posiadanie spójnego systemu informacji w zakresie podstawowych potrzeb, problemów i możliwości osób niepełnosprawnych umożliwi w lepszym stopniu opracowanie i systematyczne aktualizowanie diagnozy dotyczącej sytuacji tych osób oraz ich rodzin, co jest podstawą do racjonalnego, skutecznego a także efektywnego działania, gdyż poniesione nakłady będą wykorzystywane w sposób optymalny.

Planowane działania

1. Diagnozowanie sytuacji osób niepełnosprawnych na potrzeby planowania oferty usług:

- systematyczne diagnozowanie potrzeb, problemów i możliwości osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem celów ujętych w Programie Działań,
- planowanie systemu usług na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ich otoczenia na podstawie wniosków z diagnozy.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- poprawa jakości dotychczas realizowanych usług,
- zwiększenie ilościowe i jakościowe usług służących poprawie funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z różnego typu usług.

2. Tworzenie systemu informacyjnego o usługach dostępnych dla osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin i otoczenia:

- dostarczanie informacji dotyczących świadczeń uprawnień i usług w formach dostępnych dla osób niepełnosprawnych,
- wspieranie osób z niepełnosprawnościami w zakresie dostępu do nowych technologii.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- poprawa informacji o usługach, uprawnieniach i świadczeniach jakie przysługują osobom niepełnosprawnym,
- zwiększenie szans na uczestnictwo w życiu społecznym, dostępie do edukacji podejmowanie pracy czy też uczestniczenie w sporcie, turystyce i kulturze.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z dostarczonych informacji.

3. Prowadzenie systematycznych analiz i badań na temat zaspokojenia potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców Zielonej Góry.**Jednostka odpowiedzialna za realizację:**

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- dostarczenie empirycznej wiedzy oraz narzędzi tworzenia i korygowania programów lokalnej polityki społecznej Miasta Zielonej Góry na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ewaluacja programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba badań i ekspertyz,
- liczba rekomendacji wdrożonych do realizacji.

4. Diagnoza stanu integracji i partycypacji społecznej osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.**Jednostka odpowiedzialna za realizację:**

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- wiedza na temat poziomu aktywności społecznej niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Zielona Góra – identyfikacja problemów i barier,
- wypracowanie skutecznych narzędzi i metod pobudzania aktywności społecznej,
- zwiększenie efektywności miejskich programów skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba badań,
- zasięg badań w ujęciu jakościowym i ilościowym,
- liczba wdrożonych rekomendacji.

Cel 2

Wyrównywanie szans w zakresie dostępu do edukacji osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania

Dla osób niepełnosprawnych istotnym czynnikiem jest wczesne wyrównywanie obserwowanych zaburzeń rozwoju. Dzięki temu można zapobiec wielu trudnościom i nieprawidłowościom w kolejnych stadiach rozwoju. Dla przykładu wczesne wspomaganie rozwoju dziecka mające na celu pobudzenie psychoruchowe i jego społeczny rozwój dają szansę na zniwelowanie pewnych niesprawności, konieczna jest więc współpraca jednostek edukacji i służby zdrowia. Dla dziecka niepełnosprawnego w okresie przedszkolnym i szkolnym poza skrajnymi przypadkami, kluczowe znaczenie ma środowisko zdrowych rówieśników, z którymi uczęszcza ono do przedszkola czy szkoły. Miasto powinno posiadać jak największą liczbę placówek edukacyjnych dostosowanych funkcjonalnie, architektonicznie jak najbliżej miejsca zamieszkania dzieci niepełnosprawnych. Z drugiej strony jednym z podstawowych czynników powodzenia nauki dziecka jest wiedza i zaangażowanie nauczycieli, którzy przy pomocy odpowiednich środków i metod dostosowanych do potrzeb danego ucznia będą wspierać jego edukację i rozwój. Dlatego niezbędne jest stałe wspieranie metodyczne nauczycieli, zwłaszcza ze szkół ogólnodostępnych, oraz podnoszenie ich kwalifikacji w zakresie form i metod pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Działania te będą rozwijane przez miejską placówkę doskonalenia nauczycieli oraz organizacje pozarządowe na zlecenie samorządu Miasta. Istnieje potrzeba informacji dla rodziców co do dalszego funkcjonowania ich dzieci po skończonym obowiązkowym procesie edukacji.

Planowane działania

1. Rozszerzanie usług świadczonych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny

- objęcie jak największej liczby dzieci niepełnosprawnych pomocą specjalistyczną do chwili podjęcia przez nie nauki w szkole, usługami z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju,
- rozszerzenie oferty placówek specjalistycznych dla poszczególnych niepełnosprawności oraz dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i pomocy jego rodzinie,
- stworzenie możliwości konsultacji medycznych (neurologicznych, psychiatrycznych, kardiologicznych, laryngologicznych, okulistycznych, rehabilitacyjnych itp.) w zależności od potrzeb dziecka objętego wczesnym wspomaganie w wyznaczonych placówkach służby zdrowia,
- wypracowanie standardów usług świadczonych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

Rezultat:

- poprawa jakości dotychczas realizowanych usług,
- poprawa funkcjonowania dziecka niepełnosprawnego i jego rodziny w codziennym życiu.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba dzieci korzystających z usług świadczonych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- liczba ośrodków świadczących pomoc z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju.

2. Zapewnianie osobom niepełnosprawnym dostępu do wszystkich form i szczebli edukacji

- stworzenie dzieciom i młodzieży posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego możliwości kształcenia na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami na wszystkich poziomach nauczania,
- dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych/architektonicznych w placówkach przedszkolnych i szkolnych,
- prowadzenie doradztwa metodycznego oraz szkoleń dla dyrektorów, nauczycieli, specjalistów z przedszkoli i szkół (ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych) oraz innych placówek oświatowych pracujących z uczniami niepełnosprawnymi,
- zapewnienie doradztwa dla rodziców i uczniów niepełnosprawnych w zakresie wyboru typu szkoły dalszego kształcenia, ukierunkowania zawodowego,
- dostosowywanie oferty szkół kształcących osoby niepełnosprawne do potrzeb rynku pracy, z uwzględnieniem preferencji tych osób oraz wspieranie niepełnosprawnych absolwentów szkół w planowaniu dalszego kształcenia i kariery zawodowej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- poprawa jakości prowadzonych zajęć edukacyjnych,
- zwiększenie szans na uczestnictwo w życiu społecznym, dostępie do edukacji podejmowanie pracy czy też uczestniczenie w sporcie i kulturze.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba dzieci uczących się w szkole specjalnej,
- liczba dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczących się w systemie ogólnodostępnym i integracyjnym,
- liczba dzieci uczących się w nauczaniu indywidualnym,
- liczba placówek bez barier architektonicznych

3. Wspieranie edukacji ustawicznej osób niepełnosprawnych.

- rozwijanie oferty kształcenia ustawicznego dla różnych grup osób niepełnosprawnych,

- organizowanie uczenia się przez całe życie – szkolenia z zakresu kompetencji społecznych oraz umiejętności zawodowych, uwzględniające różnorodne potrzeby i możliwości osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- podtrzymanie i rozwinięcie umiejętności nabytych w trakcie edukacji szkolnej, a tym samym ochrona przed wykluczeniem z rynku pracy,
- możliwość przekwalifikowania zawodowego (prawo i możliwość zmiany zawodu).

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z kształcenia ustawicznego.

Cel 3

**Tworzenie dla osób niepełnosprawnych warunków do uczestniczenia
w rynku pracy**

Planowane działania

1. Prowadzenie systematycznych analiz i badań na temat zaspokojenia potrzeb zawodowych niepełnosprawnych mieszkańców Zielonej Góry.

- zbieranie i aktualizowanie informacji o prowadzonych przez różne podmioty szkoleniach i doradztwie ukierunkowanych na tworzenie i prowadzenie miejsc pracy chronionej, spółdzielni socjalnych,
- zbieranie i aktualizowanie informacji o podmiotach działających na rzecz upowszechnienia zatrudnienia przejściowego (m.in. organizacjach pozarządowych prowadzących szkolenia i zatrudniających trenerów pracy),
- zbieranie i aktualizowanie informacji dotyczących niepublicznych instytucji rynku pracy oraz niepublicznych instytucji prowadzących aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych,
- stosowanie tzw. klauzul społecznych odnoszących się do wymagań dotyczących realizacji zamówienia (zatrudnianie przez wykonawcę osób niepełnosprawnych) w ramach przetargów na realizację zleceń, usług, zakup towarów.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Powiatowy Urząd Pracy,
- Centrum Integracji Społecznej,
- Urząd Miasta Zielona Góra

Rezultat:

- dostarczenie lepszej informacji na temat potrzeb rynku pracy dla poszukujących pracy osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie ilości miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z różnego typu usług dotyczących rynku pracy.

2. Zwiększanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy

- wspieranie inicjatyw gospodarczych osób niepełnosprawnych poprzez udzielanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej,
- udzielanie refundacji podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy,
- wspieranie oraz zwiększanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Urzędzie Miasta oraz miejskich jednostkach organizacyjnych,
- doradztwo oraz szkolenia dla pracodawców w zakresie obsługi dofinansowania i refundacji kosztów zatrudnienia oraz innych procedur związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, pośrednictwa pracy oraz szkoleń dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- organizowanie giełd pracy.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Powiatowy Urząd Pracy,
- Centrum Integracji Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych,
- podniesienie własnej pozycji społecznej i rozszerzenie kontaktów społecznych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy,
- liczba osób niepełnosprawnych rozpoczynających własną działalność gospodarczą.

3. Wspieranie zatrudnienia wspomaganego, chronionego, spółdzielczości socjalnej i innych przedsięwzięć z obszaru ekonomii społecznej

- wspieranie podmiotów działających na rzecz upowszechniania zatrudnienia wspomaganego,
- wspieranie podejmowania zatrudnienia na chronionym i otwartym rynku pracy przez uczestników warsztatów terapii zajęciowej,
- wspieranie podmiotów rozwijających zatrudnienie chronione, spółdzielczość socjalną oraz innych podmiotów ekonomii społecznej,
- organizowanie praktyk i staży dla niepełnosprawnych absolwentów szkół i studiów wyższych w Urzędzie Miasta oraz miejskich jednostkach organizacyjnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Centrum Integracji Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy.

Rezultat:

- wzrost miejsc pracy osób niepełnosprawnych,

- utworzenie nowych form gospodarczych zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób zatrudnionych w nowych miejscach pracy,
- liczba nowych form gospodarczych zatrudniających osoby niepełnosprawne.

4. Tworzenie systemu współpracujących ze sobą instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych.

- tworzenie partnerstwa instytucji publicznych i niepublicznych ukierunkowane na zapewnienie osobom niepełnosprawnym udziału w rynku pracy,
- prowadzenie systemu wymiany informacji pomiędzy instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej i placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Powiatowy Urząd Pracy,
- Centrum Integracji Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- podniesienie kompetencji pracowników instytucji rynku pracy,
- zwiększenie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- eliminacja dublujących się działań.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba szkoleń dla pracowników instytucji rynku pracy,
- liczba utworzonych partnerstw mających na celu zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- liczba kampanii informacyjno – społecznych .

Cel 4

Rozwój i wzmocnienie potencjałów rozwojowych osób niepełnosprawnych umożliwiających pokonywanie barier i trudności oraz samodzielne pełnienie ról społecznych

Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania

Każdy człowiek przychodzi na świat z określonym potencjałem rozwojowym. Osoby niepełnosprawne w wyniku konsekwencji wrodzonych lub nabytych deficytów zdrowotnych nie mogą go w pełni realizować. To, czy są w stanie realizować ten potencjał, zależy od wielu czynników biologicznych, społecznych, psychologicznych oraz zachodzących między tymi czynnikami interakcji. Każdy żyjący człowiek posiada pewne ograniczenia, ale także możliwości. Nie ma osób niepełnosprawnych, które nie mają żadnych zalet, żadnych umiejętności, choćby potencjalnych. Najważniejsze jest to, aby te mocne strony jednostki odkryć, a potem je stymulować, doskonalić przez odpowiednie i atrakcyjne dla niej wzmocnienia, aktywizować do wysiłku, organizować warunki sprzyjające jej rozwojowi. Konieczna jest rehabilitacja kompleksowa obejmująca wsparcie w różnych

kategoriach. Ważne jest, aby zapewnić im tylko tyle wsparcia, ile jest niezbędne, przy jednoczesnym zapewnieniu maksimum swobody i niezależności w podejmowaniu decyzji. Kształtowanie samodzielności (zdolności do samoobsługi i wykonywania prostych czynności dnia codziennego) często postrzegane jest jako najważniejsze zadanie rehabilitacji. Samodzielność jest postrzegana szerzej jako umiejętność kierowania własnym postępowaniem (stawianie sobie samemu celów i zadań), obierania własnych dróg i sposobów działania oraz podejmowania decyzji dotyczących własnej osoby.

Identyfikowanie i jednocześnie rozwijanie potencjałów rozwojowych (zasobów) osób niepełnosprawnych przeciwdziała ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Jest to skuteczna metoda terapii zaburzeń zdrowia psychicznego i fizycznego u poszczególnych jednostek. Każda osoba niepełnosprawna, bez względu na stopień tej niepełnosprawności, ma indywidualne cechy, potencjał rozwojowy i możliwości przystosowawcze, których rozwój i wykorzystanie wymagają specjalnych zabiegów i sprzyjających warunków. Trwała dysfunkcja określonej funkcji organizmu nie musi wiązać się z wykluczeniem społecznym. Celem skutecznej rehabilitacji jest podniesienie poziomu sprawności we wszystkich sferach, które zostały dotknięte przez niepełnosprawność, a mianowicie

w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej. Poza przywróceniem w możliwie najwyższym stopniu sprawności biologicznej organizmu należy osobę niepełnosprawną usamodzielniczyć oraz wyposażyc ją w niezbędne umiejętności społeczne. Oczywiście cały proces rehabilitacji musi odbywać się przy aktywnym zaangażowaniu osoby usprawnianej.

W celach nakreślonych wcześniej zwróciliśmy uwagę na diagnozę potrzeb osób niepełnosprawnych potrzebę wczesnej interwencji, edukację, przygotowanie zawodowe. Koniecznym jest wsparcie osób niepełnosprawnych w życiu dorosłym, prawidłowe funkcjonowanie w społeczności lokalnej i bycie jej integralną częścią, stworzenie systemowego wsparcia poprzez współdziałanie różnych partnerów, możliwość samodzielnego życia w ramach mieszkań chronionych, rozszerzenie różnego typu specjalistycznych usług opiekuńczych bez konieczności opuszczania własnego środowiska w którym żyje osoba niepełnosprawna, rozwój wolontariatu jako dodatkowej formy pomocy w codziennym życiu.

Planowane działania

1. Stwarzanie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestnictwa w terapii zajęciowej poprzez:

- wspieranie merytoryczne i dotowanie działalności istniejących warsztatów terapii zajęciowej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- zwiększenie efektywności rehabilitacji społecznej realizowanej w WTZ,
- zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji społecznej i terapii zajęciowej,

- zwiększenie liczby uczestników podejmujących zatrudnienie.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba uczestników WTZ,
- liczba uczestników WTZ podejmujących zatrudnienie.

2. Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do niezbędnego zaopatrzenia rehabilitacyjnego.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób otrzymujących dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.

3. Zainicjowanie i realizowanie usług wspierających dla osób niepełnosprawnych wraz z wypracowaniem standardów tych usług, adekwatnych do potrzeb i możliwości osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

- rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych,
- rozwój usługi asystenta osoby niepełnosprawnej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- wzrost liczby osób niepełnosprawnych uczestniczących w różnorodnych formach aktywności społecznej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych,
- liczba osób otrzymujących pomoc bezpośrednią asystenta,
- liczba asystentów.

4. Rozwijanie zintegrowanego systemu pomocy środowiskowej dla osób przewlekle psychicznie chorych, osób mających przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

- rozwój różnorodnych form dziennych ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- organizowanie i prowadzenie miejsc okresowego całodobowego pobytu przy dziennych ośrodkach wsparcia.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- poprawa poziomu funkcjonowania społecznego uczestników środowiskowych domów samopomocy.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób włączonych do systemu wsparcia,
- audyt jakości usług (przestrzegania obowiązujących standardów).

5. Prowadzenie ośrodków wsparcia i rehabilitacji.

- prowadzenie domów dziennego pobytu,
- prowadzenie ośrodków rehabilitacji.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym z różnym rodzajem niepełnosprawności specjalistycznych form rehabilitacji i wsparcia.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia.

6. Rozwijanie różnorodnych form mieszkalnictwa wspomaganego dla dorosłych osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie niezbędnych w mieszkalnictwie wspomaganym usług specjalistycznych.

- wypracowanie koncepcji i standardów usług w zakresie mieszkalnictwa chronionego,
- prowadzenie mieszkań chronionych,
- prowadzenie hostelu dla osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miasta Zielona Góra

Rezultat:

- zapewnienie osobom wymagającym tego rodzaju wsparcia pomocy w prowadzeniu samodzielnego życia.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganych.

7. Prowadzenie działań służących poprawie stanu fizycznego i psychicznego osób niepełnosprawnych m.in. poprzez warsztaty, spotkania terapeutyczne, działania profilaktyczne, usprawniające i rehabilitacyjne.

- dofinansowywanie różnego rodzaju programów w ramach ogłaszanych konkursów realizowanych przez organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze mających na celu poprawę stanu fizycznego i psychicznego osób niepełnosprawnych – mieszkańców Miasta Zielona Góra.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym usług terapeutyczno-usprawniających mających na celu poprawę ich kondycji psychofizycznej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług,
- liczba podmiotów realizujących działania na rzecz poprawy stanu fizycznego i psychicznego osób niepełnosprawnych.

8. Tworzenie sieci wolontariuszy, pomagających osobom niepełnosprawnym. Zachęcanie uczniów oraz studentów do wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.**Jednostka odpowiedzialna za realizację:**

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki.

Rezultat:

- rozwój wolontariatu w środowisku uczniowskim i młodzieżowym,
- pozytywne efekty wychowawcze – kreowanie właściwych postaw obywatelskich wśród uczniów i młodzieży (nauka tolerancji i wrażliwości na potrzeby osób niepełnosprawnych).

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba zawiązanych sieci,
- liczba wolontariuszy wśród uczniów i młodzieży.

Cel 5**Niwelowanie i likwidowanie barier na drodze do integracji społecznej****Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania**

Współczesne postrzeganie niepełnosprawności przyczynę jej powstawania upatruje nie w jednostce, lecz w jej środowisku zewnętrznym i istniejących w nim barierach społecznych, ekonomicznych i fizycznych. Uważa się, że niepełnosprawność powstaje w sytuacji braku lub ograniczonego dostępu do przestrzeni publicznej, zatrudnienia, działalności politycznej, informacji, edukacji, kultury i sztuki, sportu, turystyki i innych form aktywności społecznej.

Jednak osoby niepełnosprawne nadal napotykają przeróżne bariery funkcjonalne: architektoniczne, techniczne, transportowe, informacyjne i w komunikowaniu się. Istniejące bariery utrudniają, a często wręcz uniemożliwiają im korzystanie z podstawowych praw obywatelskich, skazując na izolację i wykluczenie. Grupą osób, które w sposób szczególny natrafiają na bariery w integracji społecznej, są osoby wielorako niepełnosprawne, dla których brakuje adekwatnego wsparcia w obecnym systemie pomocy społecznej. Osoby te, mimo znacznej, sprzężonej

niepełnosprawności, mają prawo do życia w środowisku społecznym, korzystania z prawa do komunikacji, samostanowienia, szacunku i godnego życia.

Kluczem do rozwiązywania większości problemów osób niepełnosprawnych jest szeroko rozumiana dostępność. Dostępne i przyjazne środowisko odgrywa fundamentalną rolę w tworzeniu integracyjnego i obywatelskiego społeczeństwa. Dostępność powoduje, że osoby niepełnosprawne mogą na równych prawach z innymi korzystać z obiektów i usług, środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych. Uniwersalne projektowanie (*Universal Design*) przyczynia się do promowania równego dla wszystkich dostępu do dóbr i usług, z uwzględnieniem potrzeb tych użytkowników, których funkcjonowanie jest w jakimś aspekcie ograniczone. Zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania infrastruktura przyjazna osobom niepełnosprawnym jest przyjazna wszystkim.

W Polsce istnieją odpowiednie regulacje prawne (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane - Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zm.), wypracowane są zasady i wzory projektowania w architekturze, obowiązują standardy w zakresie dostępności transportu, środków łączności, stron internetowych. Mimo to, mimo pokażnej liczby zaleceń, dyrektyw i dokumentów organizacji międzynarodowych regulujących przedmiotową kwestię, nadal wszelka infrastruktura publiczna jest w dużym zakresie nieprzystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wspólnym mianownikiem zaplanowanych działań jest umożliwienie niepełnosprawnym mieszkańcom Zielonej Góry szerokiego dostępu do wszelkiego rodzaju zasobów (infrastrukturalnych i informatycznych) w przestrzeni publicznej Miasta. To z kolei przeciwdziałać będzie wykluczeniu tej grupy obywateli, przyczyniając się jednocześnie do tworzenia społeczeństwa odpowiedzialnego, świadomego, samodzielnego i obywatelskiego.

Planowane działania

- inwentaryzacja infrastruktury miejskiej w zakresie jej dostępności dla osób niepełnosprawnych,
- modernizowanie infrastruktury komunikacji miejskiej z uwzględnieniem potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

1. Zapobieganie powstawaniu barier urbanistycznych, architektonicznych i w komunikowaniu się na etapie projektowania:

- konsultowanie projektów w sprawie wymogów, jakim powinny odpowiadać przejścia dla pieszych, przejścia podziemne, przejścia nadziemne, przystanki komunikacji publicznej, na etapie projektowania i realizacji nowo budowanych i modernizowanych ciągów komunikacyjnych,
- promowanie rozwiązań architektonicznych przyjaznych osobom niepełnosprawnym w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych,
- spotkania i konsultacje na etapie projektowania obiektów budowlanych i przebudowy istniejących, w celu dostosowania inwestycji dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- poradnictwo, szkolenia w kwestiach związanych z potrzebami osób niepełnosprawnych adresowane do architektów i inwestorów budowlanych,

- prowadzenie kampanii społecznych promujących dobre praktyki i rozwiązania w dziedzinie likwidacji barier architektonicznych w przestrzeni miasta.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra.

Rezultat:

- likwidacja błędów w fazie projektowania miejskich inwestycji,
- trwale zmiany w świadomości osób odpowiedzialnych za inwestycje miejskie.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba opiniowanych projektów,
- liczba szkoleń, spotkań, konsultacji,
- liczba osób biorących udział w szkoleniach,
- liczba akcji, działań promujących dobre praktyki i rozwiązania.

2. Niwelowanie barier urbanistycznych, architektonicznych i w komunikowaniu się w Urzędzie Miasta Zielona Góra i miejskich jednostkach organizacyjnych.

- opracowanie standardów, które musi spełniać infrastruktura miejska,
- opracowanie jednolitych standardów oznaczeń informacyjnych w budynkach Urzędu Miasta i miejskich jednostkach organizacyjnych,
- systematyczne usuwanie barier w istniejącej infrastrukturze miejskiej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra.

Rezultat:

- zapewnienie pełnej dostępności do wszystkich komórek organizacyjnych urzędu i miejskich jednostek organizacyjnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- audyt dostępności (liczba dostępnych obiektów),
- wielkość nakładów finansowych.

3. Niwelowanie barier architektonicznych w zielonogórskich placówkach oświatowo-wychowawczych. Wyposażanie szkół w sprzęty i urządzenia wspierające samodzielność oraz efektywność nauczania uczniów niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- zapewnienie pełnej dostępności do placówek i instytucji oświatowo-wychowawczych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- audyt dostępności,

- wielkość nakładów finansowych.

4. Niwelowanie barier architektonicznych w obiektach infrastruktury społecznej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat: zapewnienie pełnej dostępności do obiektów instytucji pomocy i integracji społecznej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- audyt dostępności,
- wielkość nakładów finansowych.

5. Niwelowanie barier architektonicznych w obiektach kultury, sportu i rekreacji.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki

Rezultat: zapewnienie pełnej dostępności do obiektów sportu i rekreacji.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- audyt dostępności,
- wielkość nakładów finansowych.

6. Likwidacja barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych i w komunikowaniu się.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miasta Zielona Góra.

Rezultat:

- zwiększenie liczby dostępnych i dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych lokali mieszkalnych,
- ograniczenie indywidualnych barier w komunikowaniu się.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących pomoc finansową w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się,
- wielkość nakładów finansowych.

7. Rozwój transportu publicznego całkowicie dostępnego dla osób niepełnosprawnych:

- dostosowywanie taboru komunikacyjnego do potrzeb osób niepełnosprawnych (pojazdy niskopodłogowe),
- wdrażanie systemu informacji pasażerskiej uwzględniającej potrzeby osób niewidomych i słabowidzących,
- przystosowanie przystanków autobusowych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- szkolenia dla przewoźników i kierowców z zakresu respektowania praw i pomocy osobom niepełnosprawnym w środkach komunikacji publicznej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra.

Rezultat:

- zwiększenie dostępności transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa jakości obsługi pasażerów.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- audyt dostępności,
- badania ankietowe (badania zadowolenia klienta),
- wielkość nakładów finansowych.

8. Zapewnienie usługi indywidualnego przewozu osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- pełne zaspokojenie indywidualnych potrzeb transportowych osób niepełnosprawnych na terenie miasta Zielona Góra.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- bieżący monitoring poziomu jakości usługi,
- liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usługi.

9. Zwiększenie liczby miejsc parkingowych dla niepełnosprawnych i ochrona korzystania z tego uprawnienia (wyeliminowanie zjawiska parkowania pojazdów nieuprawnionych w miejscach wydzielonych dla osób niepełnosprawnych). Systematyczna poprawa oznakowania ulic i dojazdów do miejsc parkingowych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,
- Straż Miejska.

Rezultat:

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości dogodnych dojazdów środkami transportu indywidualnego.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba miejsc parkingowych,
- liczba mandatów za nieuprawnione korzystanie z miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych,
- bieżący monitoring.

10. Rozwijanie systemu informacji dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin:

- opracowywanie i rozpowszechnianie informatorów i poradników uwzględniających potrzeby informacyjne osób niepełnosprawnych związane z edukacją, zdrowiem, rehabilitacją, zatrudnieniem, turystyką, rekreacją, ulgami i uprawnieniami,
- uwzględnianie specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych we wszelkich miejskich wydawnictwach i publikacjach,
- wsparcie dla portali internetowych adresowanych do osób niepełnosprawnych,
- rozbudowa i aktualizacja miejskiego internetowego serwisu dla osób niepełnosprawnych,
- tworzenie punktów porad prawnych i punktów informacyjnych uwzględniających specyfikę poszczególnych rodzajów niepełnosprawności,
- systematyczne opracowywanie map i makiet wypukłych, przedstawiających miejskie zabytki i inne historyczne miejsca.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki.

Rezultat:

- poprawa dostępu osób niepełnosprawnych do informacji.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- badania ankietowe,
- liczba wydawnictw informacyjnych,
- liczba map i makiet wypukłych.

11. Rozwój i dostosowywanie systemu informacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych:

- przystosowywanie stron internetowych Urzędu Miasta Zielona Góra do potrzeb osób niepełnosprawnych, zwłaszcza osób z dysfunkcją narządu słuchu i wzroku, przy wykorzystaniu najlepszych praktyk i rozwiązań technicznych w tym zakresie,
- wyposażenie Urzędu Miasta Zielona Góra, a także miejskich jednostek organizacyjnych, w sprzęt i nośniki informacji ułatwiające dostęp do informacji oraz komunikację osobom niepełnosprawnym,

- realizacja obowiązków informacyjnych Urzędu Miasta Zielona Góra wynikających z ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,

Rezultat:

- likwidacja barier informacyjnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- badania ankietowe.

12. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- zniesienie barier w dostępie do Internetu wynikających z:
 - o sytuacji materialnej,
 - o rodzaju niepełnosprawności,
 - o braku umiejętności,
- upowszechnienie dostępu do usług internetowych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących wsparcie finansowe przy zakupie komputera,
- ewaluacja ex post (badania ankietowe).

13. Przeprowadzanie audytów i lustracji dostępności przestrzeni miejskiej dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Stworzenie i aktualizowanie kompleksowej mapy dostępności przestrzeni miejskiej.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- Urząd Miasta Zielona Góra,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- pozyskanie aktualnej wiedzy o dostępności przestrzeni miejskiej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba i zasięg przeprowadzonych audytów.

Cel 6

Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form udziału i aktywności społecznej osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania

Niepełnosprawność wiąże się często z uzależnieniem od pomocy innych ludzi, koniecznością pokonywania barier architektonicznych, ekonomicznych, prawnych i społecznych. Osoby niepełnosprawne często nie stawiają sobie celów życiowych, rezygnują z aspiracji, a ich życie koncentruje się na codziennej vegetacji. Niektórzy mają poczucie krzywdy, co wiąże się z uczuciem osamotnienia, społeczną izolacją. Takie nastawienie człowieka niepełnosprawnego do życia staje się źródłem barier w aktywności społecznej.

W modelu społecznym osoba niepełnosprawna nie jest tylko pacjentem wymagającym specjalistycznej pomocy, lecz posiada takie same niezbywalne prawa jak inni ludzie. Egzekwuje swe prawa, w sposób pełnoprawny korzysta z dostępnej infrastruktury i usług społecznych, samodzielnie decyduje o własnym życiu, dokonuje wyborów osobistych (konsumenckich, zawodowych, kulturalnych i politycznych). Zdobywa tym samym poczucie autonomii i świadomego panowania nad swym losem. W działaniach rehabilitacyjnych kładzie się zatem nacisk na usuwanie barier, socjalizację, integrację i akceptację.

Konsekwencje przyjęcia takiego modelu dla organizacji życia społecznego są następujące: po pierwsze kwestia niepełnosprawności przestaje być problemem rozwiązywalnym za pomocą rehabilitacji medycznej oraz po drugie – odpowiedzialność za integrację osób niepełnosprawnych przestaje spoczywać na wyspecjalizowanych jednostkach, lecz zostaje umiejscowiona we wszystkich instytucjach, do których trafia osoba niepełnosprawna jako pełnoprawny uczestnik wszystkich form życia społecznego.

We współczesnych demokratycznych państwach życie ludzi niepełnosprawnych nie jest już bierne i odseparowane od życia społecznego, staje się życiem pełnym różnych form aktywności. Jednak pomimo dotychczasowych działań integracyjnych podejmowanych w naszym kraju, społeczna integracja osób niepełnosprawnych wciąż napotyka różnego rodzaju bariery tkwiące w naszym otoczeniu (np. w zakresie tłumaczenia na język migowy, audio deskrypcji warunków infrastrukturalnych, asystowania)

Głównym celem integracji społecznej osób niepełnosprawnych powinno być tworzenie w ich naturalnym środowisku społecznym warunków dla ich rozwoju, nauki, pracy, uczestnictwa w kulturze, w działalności społecznej i politycznej, czyli umożliwienie tym osobom prowadzenia normalnego i aktywnego życia.

Wspólnym rezultatem wszystkich poniżej zaprezentowanych działań zmierzających do wzrostu poziomu partycypacji i aktywności społecznej osób niepełnosprawnych będzie ograniczenie zjawiska izolacji i bierności tej grupy społecznej.

Planowane działania

- 1. Zagwarantowanie warunków do udziału osób niepełnosprawnych we wszelkich wydarzeniach społecznych, politycznych, kulturalnych, artystycznych, sportowych, a w szczególności zapewnienie możliwości uczestnictwa w wyborach poprzez dostosowanie lokali wyborczych oraz zapewnienie transportu.**

Jednostka odpowiedzialna za realizację: -

- wszystkie komórki organizacyjne urzędu i organizatorzy wydarzeń.

Rezultat:

- zniesienie ograniczeń funkcjonalnych i organizacyjnych w uczestnictwie osób niepełnosprawnych w różnorodnych lokalnych wydarzeniach,
- zniesienie barier funkcjonalnych i organizacyjnych w zakresie możliwości udziału osób niepełnosprawnych w wyborach.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba wydarzeń całkowicie dostępnych dla osób niepełnosprawnych.

- 2. Wspieranie i promowanie imprez integracyjnych organizowanych przez środowisko osób niepełnosprawnych o charakterze konferencji, spotkań, przedsięwzięć kulturalnych, sportowych, turystycznych, rekreacyjnych.**

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w imprezach integracyjnych,
- poszerzenie oferty przedsięwzięć integracyjnych ze strony organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba wspieranych przedsięwzięć integracyjnych,
- liczba uczestników przedsięwzięć (szacowanie).

- 3. Wspieranie i promowanie rozwoju twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych poprzez:**

- wspieranie i promowanie różnych form twórczości i ruchu artystycznego osób niepełnosprawnych,
- organizowanie przedsięwzięć kulturalnych dedykowanych osobom niepełnosprawnym i umożliwiających im uczestnictwo jako twórcom (festiwale, warsztaty, wystawy, prezentacje),
- dofinansowanie inicjatyw kulturalnych,

- promowanie osiągnięć artystycznych osób niepełnosprawnych w ogólnodostępnych mediach i ogólnodostępnych placówkach kulturalnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- poszerzenie możliwości rozwoju różnorodnych form ekspresji artystycznej osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby twórców będących osobami niepełnosprawnymi.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba wspieranych przedsięwzięć artystycznych,
- liczba inicjatyw i projektów artystycznych autorstwa osób niepełnosprawnych.

4. Wspieranie i promowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w sporcie, turystyce i rekreacji:

- wspieranie i organizacja wydarzeń sportowych i turystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych,
- utworzenie funduszu stypendialnego dla zielonogórskich sportowców niepełnosprawnych,
- wspieranie przygotowań do uczestnictwa w paraolimpiadach i olimpiadach specjalnych,
- dofinansowanie działalności podmiotów organizujących stałe zajęcia sportowe dla osób niepełnosprawnych,
- rozbudowa bazy placów zabaw i rekreacji dostępnej dla osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych rodzajów niepełnosprawności.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. sportu, kultury i turystyki,
- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Urząd Miasta Zielona Góra.

Rezultat:

- zwiększenie poziomu aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w sporcie, turystyce i rekreacji,
- rozszerzenie gamy dyscyplin sportowych uprawianych przez osoby niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba przedsięwzięć sportowych z udziałem osób niepełnosprawnych,
- liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze stałych zajęć sportowych,
- liczba beneficjentów funduszu stypendialnego,
- liczba paraolimpijczyków,
- liczba dostępnych placów zabaw i miejsc rekreacji.

5. Kampanie i akcje promocyjno informacyjne na rzecz promocji różnorodnych form aktywności społecznej osób niepełnosprawnych:

- prezentowanie i upowszechnianie przykładów i dobrych praktyk w dziedzinie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych,
- promowanie wzorców postaw aktywnych społecznie,
- identyfikowanie i promowanie innowacyjnych form włączania osób niepełnosprawnych w główny nurt życia społecznego.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,

Rezultat:

- trwale zmiany postaw osób niepełnosprawnych:
 - wzrost poczucia własnej wartości,
 - wzmocnienie gotowości do zmian i działania,
 - uzyskanie świadomości wpływu na swoją sytuację życiową,
 - likwidacja poczucia izolacji społecznej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- badania ankietowe,
- liczba przedsięwzięć promocyjno-informacyjnych.

6. Rozwijanie współpracy z organizacjami osób niepełnosprawnych i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez:

- stałe cykliczne spotkania informacyjne,
- konsultacje społeczne,
- realizację wspólnych przedsięwzięć (akcje społeczne) i działań o charakterze lobbingowym,
- nawiązywanie współpracy i partnerstwa Miasta Zielona Góra i organizacji pozarządowych w realizacji przedsięwzięć i programów na rzecz osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- kreowanie polityki Miasta Zielona Góra efektywnej i adekwatnej do potrzeb oraz oczekiwań środowiska osób niepełnosprawnych,
- usprawnienie kanałów informacji.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba konsultacji,
- liczba wspólnych spotkań, konferencji,
- liczba wspólnych przedsięwzięć.

7. Edukacja społeczna i obywatelska osób niepełnosprawnych i ich rodzin:

- organizowanie szkoleń, warsztatów z zakresu praw i obowiązków wyborcy, konsumenta, pacjenta, ucznia, klienta instytucji publicznych, rozwoju emocjonalnego, seksualności osób niepełnosprawnych,
- rozwijanie zasobów informacyjnych i poradniczych dla rodzin osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,

Rezultat:

- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości obywatelskiej,
- przygotowanie osób niepełnosprawnych do samodzielnego pełnienia różnorodnych ról we współczesnym społeczeństwie.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba szkoleń, warsztatów,
- liczba poradników, informatorów, nowych kanałów informacji,
- liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w różnorodnych zajęciach i akcjach edukacyjno-informacyjnych.

Cel 7**Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji****Uzasadnienie i charakterystyka kierunku działania**

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 32 stanowi, że:

1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Ustawa zasadnicza nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym (art. 68), a także pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobienia do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

Pozycja konstytucyjna osób niepełnosprawnych w Polsce nie odbiega od rozwiązań stosowanych przez państwa Unii Europejskiej. Problemem jest jednak codzienna praktyka i możliwości egzekwowania swoich konstytucyjnych uprawnień.

Zjawisko dyskryminacji osób niepełnosprawnych ma nadal miejsce w wielu obszarach życia społecznego. Nadal można znaleźć rozwiązania prawne, które w praktyce powodują poniżenie i wykluczenie osób niepełnosprawnych. Zdarzają się bulwersujące opinię publiczną przypadki dyskryminacji niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, zatrudnienia, ochrony zdrowia, kultury, sportu, turystyki, transportu, informacji. Osoby niepełnosprawne często w sposób pośredni i zakamuflowany są eliminowane z aktywnego udziału w życiu politycznym, naruszane są też ich prawa obywatelskie i konsumenckie.

Warunkiem zmiany takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim przemiana świadomości społecznej. Podział na dwa światy sprawnych i niepełnosprawnych nadal istnieje w percepcji społecznej. Należy także pamiętać o skali zaległości, trudnych do nadrobienia w krótkim czasie. Niestety tempo zachodzenia pozytywnych przemian wciąż nie zadowala. Drogę do normalizacji życia

osób z niepełnosprawnością utrudniają zakorzenione w społecznej świadomości uprzedzenia i stereotypy. Mity i uprzedzenia rodzą się na gruncie społecznej niewiedzy na temat niepełnosprawności i osób z niepełnosprawnością, braku kontaktów, wyizolowania.

Normalizacja życia osób z niepełnosprawnością wymaga zrozumienia, że różnorodność ludzkiego gatunku jest naturalną częścią jego obrazu⁵. W świadomości społecznej o osobach niepełnosprawnych funkcjonują uogólnienia zarówno pozytywne, jak i negatywne. Każdy z nich jest niekorzystny dla danej osoby, ponieważ odbiera jej własną indywidualną, niepowtarzalną podmiotowość. Bez odrzucenia uprzedzeń, stereotypów, bezpodstawnych uogólnień nie jest możliwa humanistyczna i integrująca postawa wobec osób niepełnosprawnych.

Świadomość społeczna w tym zakresie uległa w ostatnim 20-leciu korzystnym przemianom. Widok osoby niepełnosprawnej w przestrzeni miasta już nie wywołuje sensacji i nie budzi niezdrowej ciekawości. Jednak droga do normalizacji jest jeszcze długa. Świadomość społeczna cechuje się swoistą inercją, a jej zmiany trwają zawsze dłużej niż zmiany środowiska materialnego. Działania powinny być prowadzone na różnych płaszczyznach, przy użyciu różnorodnych metod i środków, a także w porozumieniu z możliwie szerokim środowiskiem osób niepełnosprawnych.

Planowane działania

1. Ujawnianie i zwalczanie przypadków dyskryminacji poprzez:

- podejmowanie skutecznych interwencji,
- udzielanie porad prawnych,
- opracowanie i wdrażanie programów interwencyjno-terapeutycznych dla osób niepełnosprawnych – ofiar przestępstw, nadużyć, wypadków,
- identyfikowanie dyskryminujących regulacji prawnych (na poziomie lokalnym i krajowym) oraz podejmowanie skutecznych działań w celu ich zmiany.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Rezultat:

- zmniejszenie skali zjawiska dyskryminacji,
- trwałe pozytywne zmiany w świadomości społecznej.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba programów antydyskryminacyjnych,
- liczba uczestników programów,
- liczba ujawnionych przypadków dyskryminacji,
- liczba interwencji,
- liczba porad prawnych,
- badania społeczne.

⁵ Danuta Gorajewska, Fakty i mity o osobach z niepełnosprawnością, www.niepelnosprawni.pl.

2. Upowszechnianie wiedzy o niepełnosprawności i o osobach niepełnosprawnych. Promowanie działań służących zmianie obrazu osób niepełnosprawnych funkcjonującego w świadomości społeczeństwa. Zwalczanie mitów, stereotypów, uprzedzeń wobec osób niepełnosprawnych poprzez:

- konferencje, wykłady, warsztaty na temat niepełnosprawności dla przedstawicieli mediów, szkolnictwa, instytucji publicznych, służby zdrowia i innych ośrodków opiniotwórczych,
- cykliczne akcje medialne przybliżające problemy osób niepełnosprawnych i organizacji społecznych działających na ich rzecz.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społeczności lokalnej na temat problematyki niepełnosprawności,
- zmiana negatywnych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba akcji medialnych,
- liczba przedsięwzięć informacyjno-szkoleniowych oraz liczba ich uczestników,
- badania społeczne.

3. Rozwój i propagowanie wiedzy na temat zjawiska dyskryminacji i możliwości jej przeciwdziałania poprzez:

- opracowanie raportu (przeprowadzenie badań) o przejawach i rozmiarach zjawiska dyskryminacji osób niepełnosprawnych na terenie Miasta Zielona Góra,
- opracowanie poradnika dla osób dyskryminowanych,
- działania informacyjno-edukacyjne na temat problematyki dyskryminacji z udziałem mediów, instytucji publicznych, organizacji osób niepełnosprawnych.

Jednostka odpowiedzialna za realizację:

- komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Rezultat:

- podniesienie poziomu wiedzy społecznej na temat zjawiska dyskryminacji,
- dostarczenie rzetelnych analiz na temat zjawiska dyskryminacji osób niepełnosprawnych w Zielonej Górze w celu wypracowania adekwatnych rekomendacji dla tworzenia skutecznych programów antydyskryminacyjnych,
- dostarczenie osobom niepełnosprawnym wiedzy i narzędzi chroniących ich przed dyskryminacją bezpośrednią.

Wskaźniki realizacji (sposób mierzenia rezultatu):

- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba badań tematycznych i opracowań,
- badania społeczne.

V. Adresaci

Bezpośrednimi beneficjentami działań będą osoby niepełnosprawne i ich rodziny – mieszkańcy Miasta Zielonej Góry.

Beneficjentami pośrednimi będą:

- organizacje pozarządowe,
- seniorzy, osoby o ograniczonej sprawności nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności.

Wzajemne dobre zależności i współpraca między tymi podmiotami są warunkiem niezbędnym do osiągnięcia jak najlepszych rezultatów.

Dla potrzeb prezentowanego dokumentu przyjmuje się następujące definicje:

Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie⁶.

„Organizacje pozarządowe” to osoby prawne lub jednostki bez osobowości prawnej, które nie są jednostką sektora finansów publicznych (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych) i nie działają w celu osiągnięcia zysku, a zatem są to fundacje i stowarzyszenia, ale również związki zawodowe, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego⁷.

VI. Zasady wdrażania i realizacji

Zielonogórski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2013–2020 to dokument nakreślający wizję oraz perspektywę horyzontalną Zielonej Góry w obszarze integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Zasięg i skala finansowa działań zależą od aktualnych możliwości budżetowych Miasta Zielona Góra. Dokument otrzyma rangę uchwały Rady Miasta Zielona Góra. Odpowiedzialność za realizację uchwały powierzona zostanie Prezydentowi Miasta Zielona Góra. Koordynatorem działań zostanie Wydział Oświaty i Spraw Społecznych.

Prezydent Miasta Zielona Góra określi w drodze zarządzenia zasady wdrażania dokumentu na podstawie następujących założeń:

1. Powołana zostanie Rada Programowa, w skład której wejdą właściwe merytorycznie komórki organizacyjne urzędu oraz miejskie jednostki organizacyjne, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych. Zadaniem Rady będzie:
 - dokonywanie corocznej oceny postępów realizacji działań,
 - zgłaszanie wniosków korygujących.
2. Komórki organizacyjne urzędu oraz miejskie jednostki organizacyjne odpowiedzialne za poszczególne działania będą zobowiązane do:

⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 - tekst jednolity z późn. zm).

⁷ [Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie](#) (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 - tekst jednolity z późn. zm).

- zaplanowania w swych budżetach zadaniowych środków na realizację zadań wskazanych w niniejszym dokumencie,
 - przedstawiania rocznych harmonogramów działań,
 - przedstawiania rocznych sprawozdań uwzględniających wskaźniki mierzenia rezultatu przypisane do zadania oraz wysokość poniesionych nakładów,
 - konsultowania rocznych planów finansowych i harmonogramów z komórką organizacyjną urzędu właściwa ds. społecznych,
 - informowania Koordynatora o postępach realizacji harmonogramów.
3. Koordynator będzie składał sprawozdanie z jego realizacji Miejskiej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych i Radzie Miasta do końca I kwartału każdego roku.

VII. Zasady monitorowania i ewaluacji

Za monitorowanie i ewaluację stopnia realizacji zadań określonych w niniejszym dokumencie będzie odpowiadał Wydział Oświaty i Spraw Społecznych – stanowisko ds. Osób Niepełnosprawnych. Do monitorowania działań, wyrażania swych opinii, uwag, postulatów włączone zostanie środowisko osób niepełnosprawnych reprezentowane przez organizacje pozarządowe, a w szczególności Miejską Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych.

Monitoring będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji zmian ilościowych i jakościowych, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz osiągniętych rezultatów. W ten sposób zostanie zapewniona bieżąca i etapowa kontrola stopnia realizacji nakreślonych zadań.

Corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji zadań, które zostaną przedstawione Prezydentowi Miasta Zielona Góra. Sprawozdania zawierać będą skwantyfikowane wskaźniki realizacji poszczególnych zadań. Po zakończeniu realizacji działań określonych w prezentowanym dokumencie sporządzony zostanie raport końcowy. Zostanie w nim dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć oraz wskazane te formy działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych oraz te, które powinny ulec modyfikacji. W perspektywie długoplanowej monitoring umożliwi zatem obserwację i analizę adekwatności stosowanych metod zmierzających do osiągnięcia celu horyzontalnego oraz ewentualnych zmian strukturalnych w zakresie kierunków działań.

Monitorowanie obejmować będzie następujące działania:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących stanu realizacji poszczególnych zadań,
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań ukazujących stopień realizacji zadań.

Ewaluacja polegać będzie na:

- ocenie osiągniętych rezultatów działań oraz określeniu stopnia wykonania zakładanych zadań,
- ocenie rozbieżności pomiędzy przyjętymi do realizacji zadaniami a osiągniętymi rezultatami,
- analizie przyczyn rozbieżności oraz identyfikacji obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych,
- planowaniu zmian w zakresie modyfikacji kierunków działania i zadań do realizacji.

VIII. Podmioty odpowiedzialne i zaangażowane

Koordinator

Komórka organizacyjna urzędu właściwa ds. społecznych.

Realizatorzy zadań

Komórki organizacyjne urzędu oraz miejskie jednostki organizacyjne wskazane w zakresie poszczególnych zadań.

Współpraca:

- Miejska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych.
- Lubuski Oddział PFRON.

Partnerzy zewnętrzni:

- organizacje pozarządowe.
- administracja regionalna i rządowa.
- ośrodki szkolne i akademickie.
- lokalne, regionalne i ogólnopolskie media.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Adam Urbaniak